

תדפיס מספר
**דרכי החסידות
על מועדי השנה**

מלוקט משיחות, אגרות ורשימות
כ"ק אדמו"ר מהורי"ץ נ"ע מליובאוויטש

חג הסוכות

אמר כ"ק אדמו"ר האמצעי:

"כשהשם יתברך מזכה נשמה של יהודי, שאחת

לשבעים שנה תהיה לו שמחה בשמחת

בית-השואבה — הרי זה כדאי"

(ספר השיחות ה'תש"ג [המתורגם] עמ' יב)

”ושמחת בחגך” – להכניס את השמחה אליך

”בחג הסוכות נגלה כבוד ה' מהעולם אל הגילוי, ולכן הוא זמן שמחתנו” (לקוטי-
תורה פב, א).

לקט מיוחד המכניס את הקורא להיכל השמחה והריקוד של ”זמן שמחתנו” –
חג הסוכות. התוועדויות, ריקודים, אימרות רבותינו נשיאינו בקשר לשמחת חג
הסוכות, הנהגתם הקדושה, ואימרות החסידים בזמנים עברו סביב שמחת החג.

זיעה של מצוה, בלי יניקה לחיצונים

כ”ק אדמו”ר הצמח צדק היה נוהג, שב[מוצאי] יום ראשון של סוכות אחרי תפילת
ערבית בלילה השני היה מתחיל לסדר התוועדויות שמחת בית-השואבה בניגונים
וריקודים. הוא היה רוקד הרבה בעצמו, עד שגם אברכים צעירים לא היו יכולים להחזיק
מעמד לרקוד עמו.

בהתוועדויות שמחת בית-השואבה היה כ”ק אדמו”ר הצמח צדק מסביר ענייני חסידות,
ועל-פי-רוב היה אומר: ”הסבא – כ”ק רבנו הזקן – שהמשיך וסידר את בחינת החכמה
של תורת החסידות, אומר את העניין כך. ודודי-חותני [כ”ק אדמו”ר האמצעי] שגילה
והמשיך את בחינת הבינה של תורת החסידות, מגלה ריבוי פרטים שמסתעפים מהנקודה”.

וכך, בהסבירו את העניין, גילה כ”ק אדמו”ר הצמח צדק את כוח הדעת של
חסידות חב”ד.

אחרי ההתוועדות של שמחת בית-השואבה, היה כ”ק אדמו”ר הצמח צדק לומד

הלכה ב'חושן משפט' בעיון רב, כדי לייבש את הזיעה של מצוה, שלא תהיה שום יניקה לחיצונים¹.

(ספר השיחות ה'תש"ג [המתורגם ללה"ק] עמ' כ)

שאבו רוח הקודש בדליים, בסירים, בבקבוקים, בכוסות, בכוסיות

בשמחת בית-השואבה תרמ"ח ישב כ"ק אאמו"ר [מוהרש"ב] עם הרה"ח ר' הענדל ור' אבא בסוכה והתוועד באחד הערבים, ודיבר על המעמד והמצב של זקני החסידים הראשונים והנהגותיהם בימי השמחה של שמחת בית-השואבה.

באותו דור היו מבארים ומסבירים את העניין של שמחת בית-השואבה, על יסוד המאמר שיונה בן אמיתי קיבל את נבואתו בשמחת בית-השואבה (ירושלמי סוכה פ"ה, ה"א). שאבו רוח הקודש בדליים, בסירים, בבקבוקים, בכוסות, בכוסיות – כל אחד לפי ערכו.

היו שלושה עיקרים: א) כל אחד שאב מים חיים. ב) כל אחד גייס כוחות גדולים ביותר לנקות את הכלי. ג) ייקרו כל טיפת מים חיים, דבר שפיתח תשוקה לקבל עוד, ופעל שגם אלה שנמצאים מסביב מתחילים גם הם לרצות ומנענעים בשפתותיהם.

(ספר השיחות ה'תש"א [המתורגם ללה"ק] עמ' כה)

כלי לקבלה

בהתוועדות שמחת בית השואבה תרנ"ד, ציווה הרבי הרש"ב לתת משקה לבחורים שהיו נוכחים, באומרו:

"הם ה'מקבלים' שלנו, עלינו לעשות אותם למקבלים – באמצעות קצת משקה בשמחת בית השואבה עושים אותם לכלי קבלה".

(ספר השיחות ה'תש"ה [המתורגם ללה"ק] עמ' לה)

"זמן שמחתנו" – של הקב"ה ובני ישראל

בלילה הראשון של סוכות תרמ"ח, כשנכנס לסוכה לפני הקידוש, אמר כ"ק אאמו"ר [מוהרש"ב]: "הרי זה זמן שמחתנו, השמחה של שניהם, ובשניהם השמחה היא בשתיים".

1. "יניקה לחיצונים" – כאשר כחות הטומאה מקבלים חיות מהקדושה ר"ל. ובנדון דידן ש'החיצונים' לא יקבלו יניקה מהזיעה של המצווה.

ביציאתנו מהסוכה, אחזו בי כ"ק אאמו"ר כי בחוץ היה מלא בוך. שאלתי אז את אאמו"ר: "מהי הכוונה ב'השמחה של שניהם'?" – בגלל הגיל שלי אז [שבע שנים], חשבתי שב'שניהם' הכוונה לשמחה שלי ולשמחה של אמי... – "שלי או של האמא?" וענה לי כ"ק אאמו"ר:

"השמחה היא של הקב"ה ושל בני ישראל, תלוי מי אומר 'זמן שמחתנו'. כל מי שאומר זאת מתכוון אל השני. על עצמו הרי לא שייך לומר זאת, שהרי הוא מרגיש את השמחה. וממילא, כשהקב"ה אומר 'זמן שמחתנו' הוא מתכוון לבני ישראל, וכשבני ישראל אומרים 'זמן שמחתנו', הם מתכוונים לקב"ה".

(ספר השיחות ה'תש"ד [המתורגם ללה"ק] עמ' יב)

בכל התועדות היו העיקר ספורים ושיחות קודש

שמחת יום-טוב דחג הסכות בשנה ההיא [תרמ"ח] היתה מיוחדת במינה בשנים ההם, ביום הראשון של חג שחל להיות בשבת, אחר תפלת המנחה הואיל כ"ק אאמו"ר הרה"ק [הרש"ב] להגיד את המאמר "ולקחתם לכם ביום הראשון" (אמור כג, מ) ואחר תפלת ערבית התחיל סדר שמחת בית השואבה בסדר מסודר.

בלילה ההיא – ליל ב' של חג – בבית כבוד אמי זקנתי הרבנית הצדקנית מרת רבקה נ"ע, ובליל מוצאי ימים ראשונים שחל להיות ליל יום הראשון לשבוע בבית כבוד דודי הרז"א [=הרב זלמן אהרן] נ"ע, ובלילה דיום ראשון דחול-המועד סוכות בבית הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק, ובלילה דיום שני דחול-המועד סוכות בבית כבוד דודי הרמ"מ [=הרב מנחם מענדל] שליט"א, ובלילה דיום שלישי דחול-המועד סוכות בבית כבוד אמי-זקנתי הרבנית הצדקנית מרת רבקה נ"ע.

והשמחה דשמיני-עצרת ושמחת-תורה היתה כפולה ומשולשת ובכל התועדות היו העיקר ספורים ושיחות קודש.

(אגרות קודש ח"ו עמ' רסט)

נשמה השמחה בשמחת בית-השואבה

כ"ק אדמו"ר האמצעי כשהתועד בשמחת בית-השואבה ב'זאלי' הגדול [אמר]:

"כשהשם יתברך מזכה נשמה של יהודי, שאחת לשבעים שנה תהיה שמחה בשמחת בית-השואבה – הרי זה כדאי". והרבי סיים: "לפעמים זה יכול לבוא בקצת 'משקה' פשוט, בלי הכנה".

שמעתי פעם הסבר על כך מכ"ק אאמו"ר [מוהרש"ב]:

”שבעים שנה” – הכוונה ל”ימי שנותינו בהם וגו’”, שזהו עניין הבירורים². נשמה ממתינה כמה אלפי שנים עד שהיא יורדת בגוף, ולאחר מכן ישנו הזמן שהיא יוצאת מן הגוף. ואם היא יכולה להוכיח שהיתה שמחה בשמחת בית-השואבה – הרי זה מספיק.

(ספר השיחות ה’תש”ג [המתורגם ללה”ק] עמ’ יב)

”כשהיו שומעים ברכת לחיים מפּי רבנו”

בחג הסוכות היה ר’ איסר החזן³ בא להתוועדויות חסידיות, עומד ושר בניגון ה’עבודה’: “והחסידים והעובדים העומדים בעזרה כשהיו שומעים ברכת לחיים יוצא מפּי רבנו היו מברכים ברוך וכו’ שהכל נהיה בדברו, ושמחים בשמחת יום טוב”.

(ספר השיחות תש”ג [המתורגם ללה”ק] עמ’ יא)

”בחגיך” – החג שלך

כ”ק אדמו”ר הזקן אמר פעם: “ושמחת בחגיך” (ראה טז, יד-טו) – תכניס את השמחה, שיהיה “בחגיך”, החג שלך. כשאימרה זו התפרסמה בין תושבי הישובים – הם “חיו” בה. לפנים היו בעלי כלי קיבול אחרים לגמרי, הם לא סמכו על הרבי, על גדולי בעלי ההשגה, הם ידעו שעל כל אחד לפעול בעצמו.

(ספר השיחות תש”ד עמ’ 82)

שיישן בין חסידים, הוא יתחמם

כשהייתי ילד צעיר, פעם בהתוועדות שמחת בית השואבה בסוכה, נרדמתי, אמי נכנסה לסוכה כדי לקחתני הביתה. ולא הרשה אבי באמרו – “שיישן”.

העירה אמי: “האם זהו “כרחם אב על בנים” (תהלים קג, יג), “כרחם אם” לא נאמר אלא “כרחם אב”?”

ענה לה אבי: “אכן זוהי המשמעות האמיתית של “כרחם אב על בנים”.”

המשיכה אמי לטעון: “קר כאן, והוא עלול להתקרר”, ענה אבי: “הוא לא יתקרר, שיישן בין חסידים, הוא יתחמם וחום זה יספיק לו לדורי דורות”.

אכן זוהי מסירות-נפש על חינוך!

(ספר השיחות תש”ו-השי”ת ע’ 67)

2. לברר ולהעלות את הניצוץ האלקי שבדברים הגשמיים.

3. ראה אודותיו לעיל עמ’ עב ולקמן עמ’ רד.

דהר ארץ כלפי הסכך

לקט זכרונות וסיפורי מופת מגדולי החסידות אודות חג הסוכות, הסוכה, הסכך, ד' המינים וברכתם.

הלקט נסדר על-פי סדר הדורות - מהבעל-שם-טוב הקדוש ועד לכ"ק אדמו"ר הרשב"ב נ"ע מליובאוויטש.

קיבוץ פרוטה לפרוטה כדי לקנות אתרוג מהודר

פעם ישב הבעש"ט עם כל החבריא שלו בסעודת ראש-חודש. בפעם ההיא ישב הבעש"ט באופן אשר היה ניכר עליו איזה "סילוק", ומצב רוחו שלא כדבעי. התלמידים כבר ידעו באיזה ענינים לעורר שמחה אצל הבעש"ט ועשו, וכל זה לא הועיל. והיו התלמידים בצער מזה.

פתאום בא כפרי אחד ור' דוד שמו, ותיכף כשנכנס נתמלא הבעש"ט שמחה וקרבו ביותר, ונתן לו מקום לישב וגם נתן לו מפרוסת המוציא שלו, והיה מאוד בשמחה.

הענין פעל הרהורי דברים אצל התלמידים, גם הרב המגיד [ממזריטש] בעצמו הרהר בזה, [היתכן ש] כל החבריא הקדושה לא יכלו לעורר השמחה, ורק איש הפשוט הלזה [הצליח].

הבעש"ט בידעו הרהורי דברים שלהם, שלח את ר' דוד באיזה שליחות למלאות, ובהלכו סיפר להם כי ידוע להם פרנסתו של ר' דוד כי על כל פרוטה היה מייגע בזיעת אפו, ואסף כל שנה והיה קובץ על פרוטה לפרוטה לקנות על חג הסוכות אתרוג מהודר,

עד שאסף הסכום ונסע להעיר וקנה אתרוג מהודר ביותר, והיה בשמחה גדולה, ובא לביתו לפני חג הסוכות והביא אתרוג בשמחה גדולה.

מזמן עקידת יצחק לא היה כזה ניסיון

להיותו עני וזוגתו היתה מרת-נפש ופעל זה עליה ביותר – אשר אינו נוגע לו מצב בני-ביתו וכי הוציא מעות על אתרוג וכזה הוא שמח... ואינו נוגע לו הדוחק, ומהתמרמרות שברה את הפיטם של האתרוג...

– והנה לבד המעות שהוציא על האתרוג, עוד היה לו מניעות גדולות להבאתו, לעבור במים, וקלקול דרכים, עד שבא לו בהרבה יגיעות –

בראותו זאת לא התכעס, אלא אמר: צודקת היא, כנראה שאינני ראוי לאתרוג שכזה. ובאמת, בשל מה יגיע ליהודי פשוט שכמותי אתרוג כה מהודר?..

בהיות הזמן קצר לא היתה לו עצה אחרת רק להשתתף עם בני הכפרים הסמוכים, אבל רצה שיהיה "שלכם", ויהיה לו חלק בו, ולא היה לו מעות, ומשכון לא רצה ליתן להם שלא יהרהרו ולא יקנו לו בלב שלם, ועל-כן לקח אחד מכלי הבית והלך לערל ומשכן זאת ולקח מעות והשתתף באתרוג.

וסיים הבעש"ט:

מזמן העקידה לא היה ניסיון כזה במדה טובה!

(ספר השיחות תרצ"ו עמ' 148)

קטורת, סוכה ואהבת ישראל

כאשר אדמו"ר הזקן היה בפעם הראשונה במזריטש, הוא שמע תורה מהמגיד ממזריטש בשם הבעל שם טוב: מענן הקטורת של יום הכיפורים נמשך סכך הסוכה, שענינו הרוחני הוא "אהבתי אתכם אמר ה'", לאהוב יהודי.

מאז חל שינוי בדרכו של אדמו"ר הזקן – ואם בעבר הוא נהג בדרך של היבדלות והתרחקות מאנשים פשוטים, הרי שלאחר ששמע תורה זו הוא החל לקרובם.

(ספר השיחות תש"ח עמ' 9-168)

ברכת הלולב של הרה"ק מברדיטשוב ואדמו"ר הזקן

בשנת תרנ"ט בליל א' דחג הסוכות דיבר כ"ק אאמו"ר הרה"ק [הרשב"ב נ"ע] 'שיחה' בסוכה באריכות. קוטב הענין היה שישנה עבודת המוח ועבודת המדות, מדות בלי מוחין

זה כלום, ומוחיך ללא מידות זה גם כלום. בעבודת המוח ישנם גם-כן מידות, רק ההפרש הוא האם 'עילאה גבר' או ש'תתאה גבר'.

הרבי – אדמו"ר הזקן – היה עבודת המוח, הרב מברדיטשוב היה עבודת המדות. שניהם היו בעלי השכלה ושניהם היו בעלי מדות רק ההפרש היה האם 'עילאה גבר' או 'תתאה גבר'.

ידוע שבבליה הראשון של סוכות היה הברדיטשובר מחכה כל הלילה עד שיאיר היום – כדי שיוכל לברך על הלולב, ונוהג היה לשלוח את משרתו כל משך זמן לראות האם כבר האיר היום. אדמו"ר הזקן לא היה מחכה שיאיר היום, אלא כשהאיר היום הוא הרגיש זאת. (תרגום מספר השיחות תש"ט עמ' 279)

דרך ארץ לסכך

אצל כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מוהר"ש היה משרת בשם יוסף-מרדכי, ששימש כמשרת עוד אצל כ"ק אאזמו"ר הצמח צדק.

אירע פעם שר' יוסף-מרדכי נכנס לסוכה כשהוא כעוס, ככל הנראה היה זה המשך לכעס שהתעורר אצלו עוד בהיותו במטבח קודם לכן, וכך נכנס לסוכה כשפניו כעוסות.

אמר לו הוד כ"ק אאזמו"ר מוהר"ש:

יוסף מרדכי, אמנם אתה מיוחס, אולם בפני הסכך צריך להיות דרך ארץ! הסכך אינו אוהב כעס.

(ספר השיחות תש"ד [המתורגם ללה"ק] עמ' יב)

על-ידי ה'מקיף' תפסו את הפנימיות

סיפר הגה"ח ר' יצחק-אייזיק מוויטבסק, כאשר אדמו"ר הזקן ישב בסוכה לא היה ניכר עליו מאומה – כי היה 'עצמי' בדוגמא שלמעלה, בלי שינויים. כאשר אדמו"ר האמצעי ישב בסוכה, היו רואים כיצד 'פנימי' יושב ב'מקיף'.

פעם – בשנת תרנ"ט – אמר לי אאמו"ר [כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע] ביחידות, שאביו [כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע] אמר לו פעם ביחידות: "בסוכה אצל אבי [כ"ק אדמו"ר הצמח צדק נ"ע] ע"י ה'מקיף' תפסו את הפנימיות. בבית המקדש שמשם שואבין, ששם היה הפנימיות – האיר המקיף".

בשנת תרס"ג בעת שהלכנו לטייל שאלני אאמו"ר אם הנני זוכר מה שאמר לי אז

1. האם המוחיך ('עילאה') גוברים על המידות ('תתאה') או להיפך.

– בשנת תרנ"ט – ואמרתי שהנני זוכר. ואמר לי לחזור לפניו. ואמרתי: אם האבא מצווה אז אומר – בכלל לא היה רצוני לדבר לפני האבא – ואמר לי לחזור לפניו.

אח"כ שאלני אם הנני מבין זה, ודיבר בארוכה כשעתיים בהבנת הענין, ואז נתבאר ההפרש בין בית המקדש לרבי:

בשני המקומות מקבלים, אולם אצל הרבי על-ידי המקיף תופסים את הפנימי, ובבית המקדש – שביהמ"ק מורה על פנימיות – כמ"ש ושכנתי בתוכם – בו היה המקיף, שהמקיף יאיר לעתיד לבוא.

(ספר השיחות תרצ"ט עמ' 6-295)

נוי סוכה

אצל הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק [הרש"ב נ"ע] נוי הסוכה היה [האדם] היושב בסוכה. הפחד של קבלת עול מלכות שמים בראש השנה, עבודת ערב יום כיפור ויום כיפור ושמחת חג הסוכות – היו אצל הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק חוויות של פנימיות הנפש.

(ספר השיחות תש"ד [המתורגם ללה"ק] עמ' יב)

"ראשון לחשבון עוונות" – שהעוונות נחשבים לזכיות

בשנת תרנ"ד שאל אאמו"ר [כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע] מהרה"ח הרשב"ץ [=החסיד המפורסם ר' שמואל בצלאל שעפטיל], אימא מהני מילי מעלייתא, ואמר הרשב"ץ:

בשנת תרי"ט בסוכה של הצמח צדק היו ג' אברכים מאחורי הדלת של הסוכה והוא היה אחד מהם, ושמעו כי מדברים אודות תלמידי הרב המגיד, וכשהגיעו להרה"צ מברדיטשוב אמר: "המחותן שלנו" ("אונזער מחותן"), וספר הרב"ש [ר' ברוך שלום, בנו הבכור של כ"ק אדמו"ר הצ"צ] שהרה"צ מברדיטשוב אמר על מארז"ל (מדרש תנחומא אמור כב) ע"פ "ולקחתם לכם ביום הראשון" (אמור כג, מ) – ראשון לחשבון עוונות, וביאר המאמר ע"פ הגמרא ביומא (פו, ב) שע"י תשובה מיראה זדונות נעשים כשגגות, וע"י תשובה מאהבה, זדונות נעשים כזכיות.

והנה בראש השנה ויום הכפורים ידוע שהעבודה הוא ביראה, ואם-כן הזדונות נעשים רק כשגגות, ואינם נחשבים למצות, אבל בחג הסוכות התשובה היא מאהבה שזדונות נעשים כזכיות, וזהו "ראשון לחשבון עוונות" שהעוונות נחשבים לזכיות.

ואמר אדמו"ר הצמח צדק: הסבא [כ"ק אדמו"ר הזקן] מבאר שאלו הם ארבעת הימים שבין יום הכפורים לחג הסוכות – שהם כנגד ד' אותיות הוי', שהוא שם הוי' שלמעלה מסדר השתלשלות.

(ספר השיחות תרצ"ז עמ' 161)